

Aziatische hoornaar en potentiële effecten op imkerij en landbouw

De Aziatische hoornaar vormt een potentieel risico voor de biodiversiteit, volksgezondheid en landbouw (waaronder de imkerij). Volksgezondheid (en gerelateerd daaraan openbare orde) zijn gemeentelijke taken en worden voor nu buiten beschouwing gelaten.

De werksters van de Aziatische hoornaar vangen vliegende insecten als voedsel voor hun larven. Prooidieren bestaan voornamelijk uit honingbijen, maar ook uit algemene soorten zoals wespen, vliegen en andere vliesvleugeligen. Wilde bijen en zweefvliegen kunnen ook op het menu staan van de Aziatische hoornaar. De keuze voor prooien wordt bepaald door de beschikbaarheid van geschikte prooien binnen het jachtgebied van het nest. Ofwel: Aziatische hoornaars pakken wat het makkelijkst en meest voor handen is. Om deze rede zijn het ook cultuurvolgers, die hun nesten vaak in en bij bebouwde gebieden maken.

Biodiversiteit

De effecten voor de biodiversiteit zijn beperkt, en volgens het [beleidsadvies](#) van kenniscentrum insecten EIS uit 2024 zelfs afwezig. Alleen op plekken met kwetsbare rode lijst soorten kan het wenselijk zijn om de Aziatische hoornaar uit voorzorg te bestrijden en daarmee een extra drukfactor weg te nemen.

Imkerij en landbouw

Honingbijen zijn gehouden landbouwhuisdieren die een belangrijke rol spelen in de bestuiving van gewassen.

De Aziatische hoornaar moet vooral gezien worden als een éxtra drukfactor voor honingbijen. Honingbijen hebben namelijk al te maken met bijenziektes, de varroa mijt, het gebruik van pesticiden en natuurlijke vijanden zoals de Europese hoornaar en bijenwolf. De afname van het aantal bijenvolken kan effect hebben op de bestuiving van landbouw gewassen, die nu veelal afhankelijk zijn van bestuiving door honingbijen.

De voornaamste voedselbron van de Aziatische hoornaar is de honingbij, maar predatie is niet het grootste knelpunt. De impact van de Aziatische hoornaar zit vooral in de stress die ze veroorzaken bij honingbijen. Aziatische hoornaars zijn vaak te zien bij bijenkasten waar ze jagen op bijen. Hun aanwezigheid veroorzaakt stress bij het bijenvolk dat hun vervolgens vlieggedrag aanpast en daardoor onvoldoende wintervoorraad opbouwt. Dit leidt tot een hoger risico op bijenvolksterfte in de winter. Een verzwakt bijenvolk is gevoeliger voor de aanwezigheid van de Aziatische hoornaar dan een gezond bijenvolk. Het verhaal dat hoornaars een compleet (gezond) bijenvolk kunnen uitroeien is onjuist. De Aziatische hoornaar is vrijwel nooit de enige oorzaak voor het sterven van een buitenvolk.

Tot slot zijn er signalen dat werksters in zuidelijkere landen (vraat)schade veroorzaken aan (zachte) fruitgewassen zoals appels, peren, druiven en pruimen. Ik ben niet bekend met onderzoeken naar de omvang van dergelijke schade en ik heb ook nog niet gehoord dat dit in Nederland speelt.

Mogelijkheden voor ondersteuning Imkers

Zoals aangegeven is de Aziatische hoornaar één van de drukfactoren op honingbijen. Uiteraard kan overwogen worden om naar het totaalbeeld te kijken, maar ik focus nu op de Aziatische hoornaar.

Binnen de imkerij zijn veel zorgen over de Aziatische hoornaar. Zo is onlangs ook een [petitie](#) opgesteld die binnenkort zal worden aangeboden waarin ze vragen om meer en structurele inzet in de bestrijding van de Aziatische hoornaar.

Er zijn verschillende manieren waarop imkers gesteund willen en kunnen worden vanuit de overheid ten aanzien van de Aziatische hoornaar. Idealiter worden alle hoornaar nesten verwijderd, maar dit is onhaalbaar en de jaarlijkse kosten die daarmee gepaard gaan, staan niet in verhouding met de baten. Andere oplossingsrichtingen zijn ook niet altijd gewenst. Hieronder een overzicht

1. Beschikbaar stellen van selectieve vallen (*niet wenselijk vanuit provincie*)

In het voorjaar worden koninginnen weggevangen met speciaal daarvoor ontworpen vallen. Als provincie raden we het gebruik van deze vallen af omdat er zorgen zijn over mogelijke bijvangst van andere inheemse soorten en omdat het de onderlinge concurrentie tussen koninginnen beïnvloed waardoor het nestsucces mogelijk juist groter wordt (minder energie voor onderlinge strijd betekent meer energie voor een nest).

2. Beschikbaar stellen van zendersets + training

Nesten van de Aziatische hoornaar kunnen op verschillende manieren worden opgespoord. Het gebruik van zenders is een nieuwe maar effectieve en efficiënte methode om nesten te vinden. Er zijn verschillende gemeentes die al een dergelijke set hebben aangeschaft voor lokale imkerverenigingen.

3. Beschikbaar stellen van bestrijdingsapparatuur + training

Verschillende imkers willen graag zelf nesten kunnen bestrijden. Dit kan met gifvrije methodes. Aanvullend op de bestrijdingsapparatuur zal ook speciale kleding nodig zijn.

- a. Stofzuiger met korte pijp: hoornaars worden weggezogen waarna het nest in een bak wordt gestopt en ingevroren. Bij hoger hangende nesten is een hoogwerker nodig. Dit is de methode die onze bestrijder toepast.
- b. Stofzuiger met lange pijp: Dit systeem heeft de voorkeur van imkers. Nesten kunnen vanaf de grond worden opgezogen waardoor er geen hoogwerker nodig is. Dit is wel een nieuwe methode die zichzelf moet bewijzen.

4. Beschikbaar stellen van beschermingsmiddelen voor bijenkasten.

Dit gaat om verschillende methodes waarbij wordt voorkomen dat Aziatische hoornaars te dicht bij de nestkast komen en het bijenvolk stress ondervindt. De methodes lopen uiteen van het plaatsen van struiken en hoge planten tot het plaatsen van "muilkorven", Elektrische harpen of een Koldo Belasko val (een soort gaasconstructie). De elektrische harp is de duurste optie van ca 300,- per stuk, muilkorven zijn ca 17-30 euro per stuk. Voor Koldo Belasko vallen zijn geen kant en klare vallen te koop, ze zijn zelf eenvoudig te maken.

5. Coördinatiepunt opsporing/bestrijding hoornaarnesten

Momenteel zijn er veel zoekgroepen actief waar vrijwilligers actief op zoek gaan naar hoornaarnesten. Deze zoekgroepen bestaan voor het grootste deel uit

imkers. Daarnaast halen imkers in het voorjaar vaak ook al vrijwillig de kleinere hoornaarnesten weg bij mensen thuis.

De coördinatie van deze zoekgroepen maakt momenteel onderdeel uit van de opdracht van onze bestrijder. Wanneer dit raamcontract wordt beëindigd valt hierbij ook een stuk coördinatie weg.

5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	

Verwachte kosten (grove inschatting)

Onderstaand overzicht gaat uit van een maximale bijdrage vanuit de provincie op basis van bovengenoemde ondersteuningsmogelijkheden. Uiteraard moet eerst nog worden afgewogen welke rol wij als provincie precies willen pakken.

5.2.1	
5.2.1	
5.2.1	

	Stk prijs	Aan t	Totaal	aanvulling
Stofzuigerset 20m (+hoornaarpak)	€ 5.600	6	€ 33.600	imkerij geeft aan er minimaal 6 nodig te hebben
Transportkar stofzuigerset	€ 750	6	€ 4.500	set is zwaar, kar wordt aanbevolen
extra hoornaarpak	€ 600	6	€ 3.600	veiliger om met 2 man te werken
extra buizen voor maximaal bereik van 35m (9st)	€ 1.500	6	€ 8.910	
Totaal stofzuigerset	€ 8.450	6	€ 50.700.-	
Zendersets (10 zenders in set)	€ 2.000	60	€ 120.000	c.a. 1 per gemeente
Coördinatiepunt vrijwilligers	€ 130.000	1	€ 130.000	Grove inschatting op basis van coördinatie uilenwerkgroep
Elektrische harp	€ 300	?		
Muilkorven	€ 30	?		
Totaal			€ 300.430	

Relatie met exotenbudget

In het exotenbudget is momenteel €111.000,- gereserveerd voor de gezamenlijke aanpak van de Aziatische hoornaar in 2026-2027. Dit omvat nu nog alle mogelijke acties rondom de Aziatische hoornaar waaronder:

- Communicatie en kennisdeling (idealiter via landelijk traject)
- Bestrijding nesten die gevaar vormen voor de biodiversiteit
- Ondersteuning imkers

Er is nog geen concrete onderlinge verdeling van middelen gemaakt omdat eerst nog onderzocht moest worden op welke manieren wij gemeentes en de imkerij tegemoet willen komen. Bovenstaande toelichting is een eerste schets van de mogelijkheden.